

AVRUPA KONSEYİ

BAKANLAR KONSEYİ

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi: İnfaz Hakkında Rec (2003) 17 Sayılı Tavsiye Kararı

(Bakanlar Komitesince, Bakan Vekillerinin 9 Eylül 2003 tarihli 851. Toplantısında kabul edilmiştir)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 15.b. maddesinin hükümleri uyarınca;

Avrupa demokrasilerinin temelini oluşturan hukukun üstünlüğü ilkesinin adil, etkin ve ulaşılabilir yargı sistemleriyle desteklendiğini kabul ederek;

Bir mahkeme hükmünün infazının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (bundan böyle "AİHS" olarak anılacaktır) 6. maddesinde öngörülen "herkes davasının makul bir süre içinde görülmesini istemek hakkına sahiptir" ilkesinin ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu göz önüne alarak;

Ayrıca, hukukun üstünlüğü ilkesinin yalnızca vatandaşlar uygulamada yasal haklarını savunur ve kanuna aykırı uygulamalara itiraz edebilirler ise gerçeklik kazanabileceğini kabul ederek;

Üye devletlerin haklarında nihai ve bağlayıcı bir mahkeme hükmü verilen herkese bu hükmün infazını isteme hakkının verilmesini sağlama ödevinin bulunduğunu göz önüne alarak. Hükmün infaz edilmemesi veya geç infazı, bu hakkın bir tarafa zarar verecek derecede kullanılamaz veya gereksiz hale gelmesi ile sonuçlanabilir;

Hukuk davalarında hükümlerin infazında daha çok etkinlik ve adaletin sağlanmasının teşviki ve infaz işlemi taraflarının hak ve menfaatleri arasında bir denge kurma ihtiyacının bulunduğuna inanarak;

Etkili bir infaz sisteminin yokluğunda başka "özel adalet" yöntemlerinin ortaya çıkma ve bunların halkın adalete ve adaletin güvenilirliğine olan güvenini olumsuz etkileme riskinin bulunduğunun farkında olarak;

Avrupa Adalet Bakanlarının 4-5 Ekim 2001 tarihinde Moskova'da düzenlediği, "yargı kararlarının etkin icrası ile ilgili genel yaklaşım ve araçlar" hakkındaki 24. Konferansı'nda alınan, mahkeme kararlarının uygun, etkin ve verimli infazının güçlü ve kabul görmüş bir yargı sisteminin tesis edilmesi, güçlendirilmesi ve geliştirilmesinin devletler için hayati önemde olduğu hususunda görüş birliğine varıldığı 3 no'lu Kararı hatırlatarak;

Bakanlar Komitesince 18 Eylül 2002 tarihinde kabul edilen, Avrupa Etkin Yargı Komisyonu'nu (CEPEJ) kuran Res (2002) 12 sayılı Kararı akılda tutarak;

İnfaz işleminin etkinliğinin geliştirilmesinde bilgi teknolojisinin önemi ve Yargı alanında bilgi sistemlerinin birlikte çalışabilirliği hakkında Rec (2003) 14 sayılı Tavsiye Kararı ve

yargı alanında elektronik belgelerin arşivlenmesi hakkında Rec (2003) 15 sayılı Tavsiye Kararı dahil, bu alanda Avrupa Konseyi'nin ilgili hukuki belgelerine bakarak;

Üye ülke hükümetlerine aşağıdaki hususları yerine getirmelerini tavsiye eder:

– uygun şekilde, yargı kararlarının yanı sıra diğer infaz edilebilir yargı tasarrufları ile yargı dışı tasarrufların da etkili ve maliyet etkin infazını kolaylaştırmaları;

– aşağıda yer alan "infazla ilgili rehber ilkelerin" daha yaygın uygulanması düşüncesiyle gerekli gördükleri her türlü tedbiri, duruma göre, almaları veya mevcutları pekiştirmeleri.

İnfazla ilgili rehber ilkeler

I. Tanımlar

Bu Tavsiye Kararı'nda geçen,

a. "İnfaz", yargı kararlarının yanı sıra diğer infaz edilebilir yargı tasarrufları ile yargı dışı tasarrufların, davalıyı bir şey yapmaya ya da yapmamaya veya hükmolunan para cezasını ödemeye mecbur tutan kanuna uygun olarak yürürlüğe konulmasını;

b. "İnfaz görevlisi", devlet çalışanı olup olmadığına bakılmaksızın infaz işlemini gerçekleştirmesi için devletin yetki verdiği kişiyi;

c. "Davacı", infazı uygulamak isteyen tarafı;

d. "Davalı", infazın kendisine karşı uygulanması istenen tarafı ifade eder.

II. Uygulama kapsamı

1. Bu Tavsiye Kararı ticaret, tüketici, iş ve aile hukuku dahil hukuk davalarına uygulanır ve idari davalara uygulanmaz. Bu Tavsiye Kararı ayrıca hürriyeti bağlayıcı olmayan ceza davalarına da uygulanabilir.

2. İlaveten, bu Tavsiye Kararı, yargı kararlarının yanı sıra diğer infaz edilebilir yargı tasarrufları ile yargı dışı tasarrufların infazına uygulanır.

III. İnfaz usulleri

1. İnfaz usullerinin mümkün olduğunca etkili ve etkin olabilmesi için aşağıdaki şartların sağlanması gerekir:

a. infaz, taraflar ve üçüncü tarafların yetki, hak ve sorumluluklarını ortaya koyan net bir hukuki çerçeve ile tanımlanmalı ve güçlendirilmelidir;

b. infaz ilgili kanun ve yargı kararlarına uygun olmalıdır. Her türlü yasa, işlemin hukuki kesinlik ve şeffaflığını sağlamanın yanı sıra söz konusu işlemi mümkün olduğunca öngörülebilir ve etkin olacak şekilde destekleyecek yeterli ayrıntıyı içermelidir;

c. taraflar infaz işleminde uygun şekilde işbirliği yapmakla yükümlü olmalıdırlar;

buna ek olarak, özellikle aile hukuku davalarında ilgili otoritelerce bu işbirliği kolaylaştırılmalıdır;

d. davalılar gelirleri, varlıkları ve ilgili diğer hususlarda güncel bilgi vermelidirler;

e. devletler her bir tarafça infaz işleminin kötüye kullanımını engelleyecek bir mekanizma kurmalı, bundan davanın yeniden görülmesi anlaşılmamalıdır;

f. kanunla öngörülen nedenlerin dışında infaz işleminin tehiri söz konusu olmamalıdır. Tehir mahkeme incelemesine tabi tutulabilir;

g. infaz işlemi sırasında, özellikle AİHS'nin hem 6. hem 8. maddesi hükümlerini akılda tutarak davacılar ile davalıların menfaatleri arasında uygun bir denge kurulmalıdır. Uygun olduğu hallerde, üçüncü tarafların menfaatleri de dikkate alınmalıdır. İnfaz işleminin aile hukuku davalarıyla ilgili olduğu hallerde, aile fertlerinin menfaatleri dikkate alınmalıdır; buna ek olarak, infaz işlemi özellikle çocukların haklarını ilgilendiriyorsa uluslararası ve ulusal hukuka uygun olarak çocuk menfaatlerinin en iyi şekilde gözetilmesi en öncelikli husustur.

h. temel hane halkı eşyaları, temel sosyal ödenekler, zorunlu sağlık ihtiyaçları için ayrılan paralar ve gerekli çalışma aletleri gibi davalının belirli temel varlık ve gelirleri korunmalıdır.

2. İnfaz usulleri aşağıdaki şekilde olmalıdır:

a. açıkça tanımlanmış ve infaz görevlilerinin uygulayacağı şekilde kolay olmalı;

b. infaz edilebilir tasarrufların kapsamlı tanımı ile listesini sağlamalı ve bunların nasıl yürürlüğe konulacağını açıklamalı;

c. davacı ve üçüncü tarafların tahsil edilen ve davacılar arasında dağıtılan paralar bakımından sıraları ve hakları dahil davalı, davacı ve üçüncü tarafların hak ve ödevlerini açıkça tanımlamalı;

d. en etkin ve uygun tebligat araçlarını sunmalı (örneğin, infaz görevlilerince şahsen tebligat, elektronik araçlar, posta);

e. usule ilişkin kötüye kullanımları caydırıcı veya önleyici tedbirler getirmeli;

f. hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak amacıyla taraflar için infazın tehirini talep etme hakkı öngörmeli;

g. uygun olduğu hallerde infaz işlemi esnasında alınan yargı kararları ile yargı dışı kararların incelenmesi hakkını öngörmeli.

3. İnfaz masrafları makul olmalı, kanunla öngörülmeli ve taraflara önceden bildirilmelidir.

4. İnfaz işlemini gerçekleştirmeye yönelik girişimler davalının menfaatlerinin yanı sıra, müddeabih ve beklenen faydalarla orantılı olmalıdır.

5. İnfazdan doğan masraflar, işlemi kötüye kullanmaları halinde diğer taraflarca karşılanması ihtimalinden bağımsız olarak genellikle davalıya ait olmalıdır.

6. Davalıların malları üzerinde yapılacak arama ve bu mallara el koyma işlemleri, ilgili insan hakları ve bilgi koruma hükümleri de dikkate alınarak mümkün olduğunca etkin olmalıdır. Davalıların malları hakkında gerekli bilgilerin, siciller ve diğer kaynaklarda yer alan ilgili bilgilere erişim yoluyla hızlı ve etkin bir şekilde toplanması sağlanmalı, davalıların mal beyanında bulunması seçeneği de söz konusu olmalıdır.

7. Mallar en kısa sürede satılmaya çalışılırken en yüksek piyasa değeri elde edilmeye, maliyetli ve lüzumsuz herhangi bir amortismandan kaçınmaya gayret edilmelidir.

IV. İnfaz görevlileri

1. İnfaz işlemini gerçekleştirme işini infaz görevlilerine vermeleri halinde, üye devletler bu Tavsiye Kararı'nda yer alan ilkelere uygun hareket etmelidirler.

2. İnfaz işleminin mümkün olduğunca kesinliği ve şeffaflığını sağlamak amacıyla infaz görevlilerinin statüsü, rolü, sorumluluk ve yetkileri kanunla belirlenmelidir. Devletler infaz görevlilerinin mesleki statüsünü belirlemede serbest olmalıdırlar.

3. İnfaz görevlileri işe alınırken adayların ahlaki standartları ve ilgili kanun ve usul hakkında sahip olduğu hukuk bilgisi ile eğitim dikkate alınmalıdır. Bu amaçla, infaz görevlileri teorik ve pratik bilgilerini değerlendirmek için sınava tabi tutulmalıdır.

4. İnfaz görevlileri görevlerini onurlu ve yetkin bir şekilde yerine getirmeli ve her zaman, kabul görmüş yüksek mesleki ve etik standartlara uygun hareket etmelidirler. İnfaz görevlileri taraflarla işlemlerinde tarafsız olmalı ve adli denetimi de içerebilecek mesleki gözlem ve denetime tabi olmalıdır.

5. İnfaz görevlilerinin yetki ve sorumlulukları, hakimin yetki ve sorumlulukları açısından açıkça tanımlanmalı ve tarif edilmelidir.

6. Görevlerini kötüye kullanmakla suçlanan infaz görevlileri, disiplin, hukuk ve/veya ceza işlemlerine tabi olmalı, kötüye kullanımın gerçekleşmesi halinde bunlara uygun cezalar verilmelidir.

7. Kamu çalışanı olan infaz görevlileri için uygun çalışma koşulları, yeterli fiziki imkanlar ve yardımcı personel sağlanmalıdır. Ayrıca, yeterli bir ücret almalıdırlar.

8. İnfaz görevlileri açıkça tanımlanmış ve iyi belirlenmiş amaç ve hedefler doğrultusunda başlangıç eğitimi almalı ve devamlı surette de eğitimden geçirilmelidirler